

**Державний навчальний заклад
«Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій
будівництва та промисловості»**

ПОГОДЖЕНО

Заступником директора з НВР
ДНЗ РЦПО інноваційних технологій
будівництва та промисловості

_____ Світлана КІСЬ

_____ 2021 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор
ДНЗ РЦПО інноваційних технологій
будівництва та промисловості

_____ Наталія ЮКЛЯЄВСЬКА

_____ 2021 року

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
профільної середньої освіти
З ПРЕДМЕТА
«Історія України»**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні методичної комісії
суспільно-гуманітарної підготовки

Протокол
від 2.09.2021 року № 1

Голова методичної комісії
_____ Олена БОЧКО

Пояснювальна записка

Навчання історії України спрямоване на реалізацію мети повної загальної середньої освіти, яка полягає в розвитку та соціалізації особистості учнів/учениць, формуванні в них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Мета історичної освіти – сприяти формуванню в учнів/учениць національно-культурної ідентичності, патріотичного світогляду, активної соціальної та громадянської позиції, почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу.

Пріоритетними завданнями навчання історії є:

– поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;

– набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі ХХ–ХХІ ст. з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності Українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів Української держави в контексті світового історичного процесу;

– розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;

– спонукати до усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності своєї держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;

– долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;

– сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

Освітня програма з історії України складається з пояснювальної записки, розподілу навчальних годин за темами, очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць і змісту навчального матеріалу з історії України як основи для досягнення цих результатів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учня/учениці зорієнтовані на формування предметних і ключових компетентностей і викладені через знання й уміння, які відповідають знаннєвому, смисловою й діяльнісному компонентам.

Для підвищення результативності навчання та з метою ефективності розподілу навчального часу вивчення курсу історії України для учнів 1-3 курсів доцільно синхронізувати із курсом всесвітньої історії.

Зміст історичного матеріалу базується на таких пріоритетах: усталена періодизація новітньої історії України; національна спрямованість, принципи історичної пам'яті, хронологічної послідовності, науковості, логічності, гуманізації, проблемного викладання, національної спрямованості, полікультурності; органічне й оптимальне дотримання пропорцій між політичною, соціально-економічною та культурною складовими історичного процесу; загальнонаціональною історією, регіоналістикою й історичним краєзнавством; виокремлення побутової історії та особливостей трансформації рівня життя населення відповідно до подій, що відбувалися в Україні та світі.

Кожний розділ програми містить теми, які можуть бути розкриті на практичних заняттях/ під час виконання навчальних проєктів/ при написанні есе. Учителю/вчителька на власний розсуд можуть обирати/змінювати/корегувати/доповнювати теми, а також досліджувати їх у різний спосіб, залежно від умов організації навчального процесу, пізнавальних можливостей школярів, класу й індивідуального підходу вчителя до викладання. Контраверсійність пропонованих тем

відповідає віковим особливостям учнів/учениць старшої школи й орієнтована на формування розуміння зв'язку між вивченим матеріалом і сучасністю.

Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць за цією освітньою програмою відображено у календарно-тематичному плані. Робочу навчальну програму укладено з метою розроблення в межах навчальної програми власного алгоритму роботи з учнями, акцентування на певних навчальних цілях, змістових елементах, розширення кола історичних діячів, зміни послідовності вивчення матеріалу в межах розділів, доповнення матеріалу з історії рідного краю і тематикою практичних занять, навчальних проєктів та есе.

ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>характерні риси</i> “короткого ХХ століття”; – <i>зміст понять</i>: світова війна, політичний режим, національна держава, соціальна революція, національна революція, модернізм; – <i>територіальні межі</i> розселення українців як етносу; – <i>етнічний і соціальний склад</i> населення України початку ХХ ст.; – <i>особливості</i> розвитку українського суспільства на початку ХХ ст.; – <i>алгоритми опрацювання</i> таких видів історичних джерел, як плакати, фото- і кінодокументи тощо). <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>застосувати знання про періодизацію</i> історії як інструмент для розуміння особливостей розвитку українських земель у першій половині ХХ ст.; – <i>показати на історичній карті</i> держави - метрополії та їх колоніальні володіння; території українських земель, що входили до складу Російської імперії та Австро-Угорщини; – <i>зіставити</i> території розселення українців початку ХХ ст. і сучасної України; – <i>визначити</i> основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку України і світу на зламі ХІХ–ХХ ст.; – <i>здобувати інформацію</i>, використовуючи підручники та зіставляти різні компоненти підручників із історії України та всесвітньої історії. 	<p>Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку. ХХ століття у світовій історії. Періодизація історії України ХХ ст. Завдання і структура курсів історії України та всесвітньої історії ХХ – початку ХХІ ст. Особливості курсу історії України 1914–1945 рр.</p>

Розділ 1. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять</i>: Перша світова війна, окупаційний режим, військово-генерал-губернаторство, депортація; – <i>сутність</i> українського питання напередодні війни; геополітичних планів країн Антанти і Центральних держав щодо українських земель; – <i>позиції</i> українських політичних сил напередодні та в умовах війни; – <i>місце, перебіг і наслідки воєнних операцій</i>, що відбувалися на території України в 1914–1917 рр.: окупація російськими військами Східної Галичини та Північної Буковини, Горлицький прорив, Брусилівський прорив, Червневий наступ, бойові дії на Чорному морі; – <i>бойовий шлях</i> Легіону Українських січових стрільців; 	<p>Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав. Війна та українські політичні сили. Головна українська рада. Союз Визволення України. Загальна українська рада. Воєнні дії на території України в 1914–1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Політика Російської імперії</p>

<ul style="list-style-type: none"> – <i>особливості</i> становища українців у районах бойових дій; – <i>особливості</i> російського окупаційного режиму на українських теренах, що входили до складу Австрії; – <i>причини</i> розходжень українських політичних сил у ставленні до війни; – <i>причини та наслідки</i> створення українських добровольчих військових формувань і сплеску добровільного руху в Україні. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>встановити синхронність</i> подій Першої світової війни на українських територіях, що входили до складу Російської імперії та Австро-Угорщини, і на Західному фронті; – <i>використовувати карту</i> як джерело інформації про події Першої світової війни на українських землях; – <i>висловити аргументовані судження</i> щодо ставлення українських політичних сил Наддніпрянщини і західноукраїнських земель до світової війни; – <i>охарактеризувати</i> повсякдення різних верств населення в умовах Першої світової війни; – <i>скласти характеристики</i> історичних діячів: Михайла Галущинського, Вільгельма Франца фон Габсбурга-Лотрінгена (Василя Вишиваного), Андрія Жука, Григорія Коссака, Костя Левицького. 	<p>та Австро-Угорщини на українських землях у 1914–1917 рр.</p> <p>Повсякденне життя на фронті й у тилу.</p>
<p>Орієнтовні теми для практичних занять:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Українські політичні організації й середовища в Російській та Австро-Угорській імперіях: порівняльний аналіз стратегії здобуття української державності. – Перша світова як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати (на основі аналізу текстових і візуальних джерел). 	
<p>Орієнтовні теми для навчальних проєктів:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Добровольці та волонтери: від Першої світової до сучасної агресії Росії проти України. – Культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців. 	
<p>Міжпредметні зв'язки: 10 клас. Захист Вітчизни. Розділ: Історія розвитку українського війська. Тема: Українські військові формування та участь українців у військових подіях ХХ століття. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; називає видатних військових лідерів українського народу; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська).</p>	
<p>Узагальнення</p>	
<p>Тематичний контроль</p>	
<p>Розділ 2. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.</p>	
<p>У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:</p>	<p>Зміст навчально-пізнавальної діяльності</p>
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять:</i> Українська революція, універсали УЦР, опозиція, національно-територіальна автономія, державний переворот, автономісти, самостійники, ультиматум, інтервенція; 	<p>Причини, рушійні сили та періодизація Української революції 1917–1921 рр. Українська Центральна Рада. Михайло</p>

- *етапи* Української революції 1917–1921 рр.;
- *вплив* світових подій на внутрішньоукраїнські процеси;
- *наслідки* боротьби політичних партій за вплив на населення України;
- *природу* виникнення, *причини* й *наслідки* війн більшовицької Росії з УНР.

Уміти:

- *визначити хронологічні межі* Української революції та *синхронізувати* історичні події періоду;
- *використовувати карту* як *джерело інформації* про події Української революції у березні 1917 – квітні 1918 рр.;
- *на основі порівняльного аналізу* *робити аргументовані висновки* щодо основних ідей, цілей та шляхів їх досягнення українськими політичними партіями на початку Української революції;
- *проаналізувати й порівняти* змісти універсалів УЦР, *причини* і *наслідки* укладення УНР Брестського мирного договору;
- *визначити* чинники, що впливали на зміни курсу УЦР упродовж березня 1917 – квітня 1918 рр.;
- *визначити* здобутки і прорахунки УЦР у державотворчому процесі, *обґрунтувати* висловлені судження;
- *давати аргументовану оцінку* діяльності в період УЦР Петра Болбочана, Володимира Винниченка, Михайла Грушевського, Сергія Єфремова, Миколи Міхновського.

Грушевський. Всеукраїнський національний конгрес. Українізація армії. Вільне козацтво. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим урядом. I Універсал Центральної Ради. Генеральний секретаріат. Володимир Винниченко. II Універсал УЦР. Збройний виступ самостійників. Прихід до влади у Росії більшовиків: позиція УЦР. Боротьба за владу в Києві 28–31 жовтня 1917 р. III Універсал УЦР. Внутрішня та зовнішня політика Центральної Ради після проголошення Української Народної Республіки. Встановлення кордонів. Галицько-буковинський курінь Січових стрільців. Події 1917 року в Криму. Курултай і Кримська Народна Республіка. Кримськотатарський національний рух. Початок агресії більшовицької Росії проти УНР. Проголошення в Харкові більшовицької влади в УНР. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій під Крутами. IV Універсал УЦР: проголошення незалежності УНР. Більшовицько-російська окупація України. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Законотворча діяльність

	УЦР взимку–навесні 1918 р. Конституція УНР.
Орієнтовні теми для практичних занять:	
– Автономісти і самостійники: порівняльний аналіз програмних документів українських політичних партій.	
– Державне будівництво Української Центральної Ради: здобутки і прорахунки.	
– Українська революція: загальноукраїнський і регіональний виміри.	
Орієнтовні теми для навчальних проєктів:	
– “У 1918-му Україна здобула незалежність, у 1991-му – відновила, сьогодні – захищає” (початок проєкту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у ХХ–ХХІ ст.; рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми "Творення нової України").	
– Питання суверенності, соборності й територіальної цілісності України під час революції у світлі історичних джерел.	
Міжпредметні зв’язки: 10 клас. Захист Вітчизни. Розділ: Історія розвитку українського війська. Тема: Українські військові формування та участь українців у військових подіях ХХ століття. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; називає видатних військових лідерів українського народу; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська).	
Узагальнення	
Тематичний контроль	

Розділ 3. РОЗГОРТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. БОРОТЬБА ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять</i>: гетьманат, Директорія, Чортківська офензива, націонал-комунізм, терор, продовольча розкладка, Воєнний комунізм, реквизиція, політична і трудова еміграція, лінія Керзона; – <i>форми та основні ознаки</i> національної державності часів Української революції: УНР за Центральної Ради, Українська Держава, УНР за Директорії, ЗУНР; – <i>значення Акта злуки</i> УНР і ЗУНР як вияву волі українців до консолідації етнічних земель та свідчення національної самоідентифікації населення України; – <i>особливості</i> розбудови Армії УНР та Української Галицької армії; – <i>відмінності</i> державотворчих процесів в УНР, Українській Державі, ЗУНР; – <i>вплив</i> рішень Паризької мирної конференції та Варшавської угоди на перебіг боротьби за українську державність, визвольних змагань і державотворчих процесів в Україні на розвиток української культури; – <i>значущість</i> творчого доробку українських митців для національної і світової культури; – <i>причини</i> політичної еміграції українців, її центри та 	<p>Павло Скоропадський. Українська Держава. Внутрішня та зовнішня політика. Зародження повстанського руху. Кримські крайові уряди. Спроби приєднати Крим до України. Антигетьманське повстання і відновлення УНР. Директорія. Трудовий конгрес. Симон Петлюра. Розпад Австро-Угорської імперії і західноукраїнські землі. Листопадовий зрив. Проголошення ЗУНР. Державне будівництво. Євген Петрушевич. Початок польсько-української війни. Галицька армія. Злука УНР і ЗУНР та її історичне значення. Український</p>

ідейні течії; напрями і наслідки трудової еміграції в 1914–1921 рр.;

– ставлення різних груп населення до революційних процесів.

Уміти:

– встановити послідовність і синхронність подій Української революції (на національному, регіональному і локальному рівнях);

– оперувати хронологічним і понятійним матеріалом для пояснення таких явищ, як гетьманат, денікінський режим, отаманщина, “воєнний комунізм”, червоний терор;

– вказати на карті території УНР, Української Держави, ЗУНР; держави з центрами української політичної еміграції;

– виявити специфіку розвитку громадського і релігійного життя, мистецтва, освіти і науки за часів УНР, Української Держави та ЗУНР;

– висловити аргументоване судження про результати Української революції 1917–1921 рр.;

– визначити особливості розвитку української культури та повсякденного життя людей у 1914–1921 рр.;

– розкрити роль в Українській революції Марка Безручка, Нестора Махна, Михайла Омеляновича-Павленка, Олександра Удовиченка;

– охарактеризувати державно-політичну діяльність Павла Скоропадського, Євгена Петрушевича та Симона Петлюри.

національний рух на Буковині й у Закарпатті. Хотинське повстання.

Військова присутність Антанти на півдні України.

Друга війна більшовицької Росії з УНР.

Антибільшовицький повстанський рух.

Реорганізація Директорії УНР. Державне будівництво та національна політика.

Більшовицько-російська окупація України.

Український націонал-комунізм. Формування державної системи УСРР.

Політика Воєнного комунізму. Червоний терор.

Отаманщина. Нестор Махно.

Холодноярська республіка.

Наступ польських військ. Чортківська офензива.

Окупація польськими військами території Західної області УНР.

Наступ об'єднаних українських армій.

Наступ білогвардійських військ на Київ.

Денікінський режим в Україні. Перший Зимовий похід.

Повернення більшовицького режиму.

Український націонал-комунізм. Варшавська угода.

Війна союзницьких українсько-польських військ проти більшовиків у 1920 р.

Розгром більшовиків під Варшавою–Замостям.

Поразка Збройних сил Півдня Росії. Червоний терор у Криму.

Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід.

Поразка та наслідки українського визвольного

руху.

	руху. Нові тенденції розвитку культури 1914–1921 рр. Освіта. Наука. Мистецтво. Георгій Нарбут. Релігійне життя. Культурно-освітня діяльність громадських організацій. Повсякденне життя.
Орієнтовні теми для практичних занять:	
– Повсякдення українців у 1917–1921 роках.	
– Місця пам'яті Української революції в моєму населеному пункті.	
– Отаманщина і повстанський антибільшовицький рух: ідейні основи і практика.	
– Більшовизм та український націонал-комунізм: порівняльна характеристика.	
Орієнтовні теми для навчальних проєктів:	
– Студії боротьби за незалежність: від ідеї автономії до самостійності (початок кейсу “Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?”; рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми “Становлення України як незалежної держави”).	
Орієнтовні теми для написання есе:	
– Без соборності немає незалежності.	
– Здобутки Української революції.	
– Зовнішній ворог чи внутрішній розбрат. Хто більше загрожує суверенітетові держави?	
Міжпредметні зв'язки: 10 клас. Захист Вітчизни. Розділ: Історія розвитку українського війська. Тема: Українські військові формування та участь українців у військових подіях ХХ століття. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; називає видатних військових лідерів українського народу; характеризує історично-політичні умови формування Збройних Сил України; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська).	
Узагальнення	
Тематичний контроль	

Розділ 4. ВСТАНОВЛЕННЯ Й УТВЕРДЖЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: – <i>зміст понять:</i> комуністичний режим, сталінізм, директивна економіка, Великий терор, хлібозаготівлі, продрозкладка, розкуркулення, коренізація, українізація, Голодомор, геноцид, "чорна дошка", Розстріляне відродження, культ особи, соціалістичне змагання, УАПЦ, соціалістичний реалізм; – <i>суть, засоби впровадження та наслідки</i> непу, політики коренізації, форсованої індустріалізації, насильницької колективізації та масових репресій; – <i>природу</i> комуністичного тоталітарного режиму та <i>особливості</i> його встановлення в Україні; – <i>протиріччя</i> між комуністичним вченням і новою	Формальний та реальний статус УСРР у “договірній федерації” радянських республік. Християн Раковський. Утворення СРСР: наслідки для України. Адміністративно-територіальний поділ УСРР. Антибільшовицький повстанський рух. (Холодноярська республіка та інші). Масовий голод 1921–1923 рр.

економічною політикою, доктриною інтернаціоналізму та політикою коренізації, розвитком індустрії та планованою індустріалізацією, кооперуванням і колективізацією, між дійсним та визначеним конституцією 1937 р. державно-політичним статусом УРСР, пропагандистським ідеалом і реальним образом радянської людини;

– оцінки голоду 1921–1923 рр., Голодомору і масових репресій як злочинів радянського тоталітарного режиму;

– *головні місця* масових розстрілів, поховань жертв Голодомору та репресій національного, регіонального і локального рівнів;

– *причини, методи та наслідки* ідеологізації національно-культурного життя в УРСР;

– *мету* зросійщення більшовиками України;

– *взаємозалежність* між встановленням єдиновладдя Сталіна, закріпленням однопартійності, переслідуванням і ліквідацією церкви та змінами в масовій свідомості людей;

– *різницю* між художньо-стилістичними особливостями творів, написаних митцями Розстріляного відродження, й апологетами соціалістичного реалізму.

Уміти:

– *встановити послідовність подій* історії України 1921–1939 рр.;

– *вказати на карті* регіони масового голоду 1921–1923 рр., Голодомору, індустріальні новобудови в УСРР, місця антибільшовицьких повстань;

– *визначити причини та масштаби* соціально-економічних перетворень радянського тоталітарного режиму, масових репресій, нищення української інтелігенції та політичної еміграції;

– *визначити особливості* втягування російською владою України до складу СРСР; спроможність застосування норм конституції “соціалізму, що перемиг” у повсякденному житті радянської людини в УРСР;

– *визначити особливості* розвитку української культури в 1921–1939 рр.;

– *обстоювати правову оцінку* Голодомору як геноциду Українського народу;

– *охарактеризувати* громадсько-політичну та/або мистецьку діяльність Олександра Довженка, Леся Курбаса, Василя Липківського, Християна Раковського, Миколи Скрипника, Миколи Хвильового, Олександра Шумського.

Впровадження непу в УСРР. Суспільно-політичне життя.

Ліквідація

багатопартійності.

Політика коренізації в УСРР: ставлення влади та населення.

Олександр Шумський. Згорання та наслідки українізації.

Микола Скрипник.

Утворення Кримської АСРР у складі РФСРР.

Національна політика радянської влади в УСРР.

Молдавська АСРР.

Релігійне життя в УСРР. Українська автокефальна православна церква (УАПЦ).

Василь Липківський.

Хлібозаготівельні кризи. Форсована індустріалізація.

Створення військово-промислового комплексу. Згорання непу і перехід до директивної економіки.

Розкуркулення і насильницька колективізація.

Опір селянства. Примусові хлібозаготівлі. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу.

Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.

Формування культу особи Сталіна. Порушення прав людини в умовах тоталітарного режиму.

Масові репресії та їх ідеологічне виправдання.

Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр. Великий терор. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій.

Припинення українізації. Посилення

	<p>русифікаторської політики. Розстріляне відродження. Антицерковна політика влади та її наслідки. Ліквідація УАПЦ. Конституція УРСР 1937 р. Ідеологізація національно-культурного життя радянської України. Освіта. Наука. Мистецькі спілки у 1920–1930-х рр. Митці Розстріляного відродження й апологети соцреалізму. Кінематограф. Олександр Довженко.</p>
--	---

Орієнтовні теми для практичних занять:

- Голодомор мовою документів, свідчень, чисел...
- Пропагандистський ідеал радянської людини та її повсякденне життя.

Орієнтовні теми для навчальних проектів :

- Розстріляне відродження: доля духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 1920-х рр. в Україні.
- СРСР: союз рівноправних республік чи видозмінена Російська імперія?

Орієнтовні теми для написання есе:

- Агресивна мілітаризація ціною мільйонів життів: виправданню (не)підлягає.
- Права людини в умовах тоталітаризму: як тоталітаризм торкнувся життя моєї родини.

Міжпредметні зв'язки: 9 клас. Художня культура. Розділ: Основи художньої культури. Тема: Художні напрями мистецтва ХХ століття: від модернізму до постмодернізму. Полістилістика. (Учень/учениця уміє толерантно вести дискусію з питань культури, знаходити джерела для художньої самоосвіти); — 10 клас. Мистецтво. Розділ: Мистецтво європейського культурного регіону. Україна. (Учень/учениця знає та розуміє внесок українського мистецтва у скарбницю світової культурної спадщини; називає найхарактерніші здобутки – “візитівки” українського мистецтва у світі; видатних представників українського мистецтва (зокрема, української діаспори); наводить приклади визначних творів різних видів мистецтва, художніх явищ, створених у різні часи в українському мистецтві; усвідомлює необхідність збереження національної мистецької спадщини); — 10 клас. Англійська мова. Тема: Англomовний світ і Україна. (Учень/учениця знає про звичаї та традиції дозвілля в Україні та англomовних країнах, історичні та культурні цінності України та англomовних країн, заходи з охорони довкілля в Україні та англomовних країнах).

Узагальнення

Тематичний контроль

Розділ 5. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: – <i>зміст понять</i> : осадництво, пацифікація, русини, східні	Правовий статус українських земель у

<p>креси, національна кооперація, інтегральний націоналізм, український націоналістичний рух, Карпатська Січ;</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>правовий статус</i> західноукраїнських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини; – <i>особливості та головні риси</i> національної політики Польщі, Румунії, Чехословаччини щодо українського населення; – <i>історичні умови</i> формування ідейних течій українського руху в західноукраїнських землях; – <i>передумови формування та зміст</i> теорії інтегрального націоналізму; – <i>вплив міжнародних відносин</i> міжвоєнного періоду на долю регіону. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>синхронізувати</i> події політичного, соціально-економічного та культурного життя українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини та УСРР у 1921–1939 рр.; – <i>використовувати карту як джерело інформації</i> про розподіл українських територій між державами Центрально-Східної Європи в 1921–1939 рр.; – <i>аргументувати особисті судження</i> щодо діяльності Українського народно-демократичного об'єднання, Української національної партії, Української військової організації, Організації українських націоналістів; – <i>охарактеризувати</i> геополітичне становище Карпатської України; – <i>визначити основні тенденції та протиріччя</i> розвитку культури на західноукраїнських землях; – <i>скласти характеристики</i> історичних діячів: Августина Волошина, Володимира-Сергія Залозецького-Саса, Євгена Коновальця, Василя Мудрого, Андрея Шептицького. 	<p>складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Осадництво. Пацифікація. Економічне і соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Андрей Шептицький. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання. Українська військова організація й Організація українських націоналістів. Євген Коновалець. Українські землі у складі Румунії. Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Августин Волошин. Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Політичне та культурне життя української політичної еміграції.</p>
<p>Орієнтовні теми для практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Повсякденне життя населення в УСРР/УРСР та в українських регіонах у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії в міжвоєнний період: спільне та відмінне. – Срібна земля. Третя спроба утвердити незалежність України в ХХ столітті. <p>Орієнтовна тема для навчального проекту:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1914–1939 рр. 	
<p>Узагальнення</p>	

Тематичний контроль

Розділ 6. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять</i>: країна-агресор, пакт, радянізація, бліцкриг, окупаційний режим, евакуація, мобілізація, новий порядок, похідні групи, чорносвітники, остарбайтери, воєнний злочин, Голокост; – <i>природу</i> Другої світової війни як найбільшої за проявами і наслідками <i>трагедії в історії людства</i>; – <i>зміст</i> українського питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни; – <i>цілі та напрямки</i> німецько-радянської співпраці від серпня 1939 до червня 1941 р.; – <i>причини, зміст та наслідки</i> політики радянізації Західної України; – <i>основні воєнні дії</i>, що відбувалися на території України в період Другої світової війни; – <i>вплив окупаційного режиму</i> на спосіб життя та свідомість населення; – <i>причини</i> польсько-українського протистояння, <i>роль</i> німецької окупаційної влади та радянських партизанів у його загостренні; – <i>природу виникнення та наслідки</i> явищ часів війни: Голокосту, таборів смерті, тактики “випаленої землі”, депортацій етнічних груп і народів; – <i>причини</i> розколу ОУН, виникнення українського визвольного руху та його військово-політичної формації – УПА; – <i>руйнівні наслідки</i> Другої світової війни для України; – <i>вплив</i> війни на українську культуру (під окупацією, в евакуації, у вигнанні) та повсякденне життя українців. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>встановити хронологічну послідовність і синхронізувати</i> події Другої світової війни в Україні та поза її межами; – <i>використовувати карту як джерело інформації</i> про оборонні та наступальні операції на території України, пересування ворогуючих сторін і рух лінії фронту, адміністративно-територіальні утворення часів нацистського окупаційного режиму на території України; – <i>висловити аргументовані судження</i> щодо анексії Радянським Союзом у 1939–1940 рр. і радянізації нових українських територій, політичного та соціально-економічного становища в Україні напередодні німецько-радянської війни, правового статусу громадян на анексованих територіях; – <i>пояснити причини і наслідки</i> окупації України та 	<p>Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН. Андрій Мельник. Степан Бандера. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. Радянізація нових територій. Масові політичні репресії 1939–1940 рр. Політичне та соціально-економічне становище в Україні напередодні німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Тактика “випаленої землі” та інші злочини комуністичного тоталітарного режиму. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ. Тарас Бульба (Боровець). Окупація України військами Німеччини та її союзниками. Новий порядок. Колабораціонізм. Самоврядування під</p>

польсько-українського протистояння;
– *обстоювати власні судження* щодо ролі й місця українців у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй у роки Другої світової війни та вирішення українського питання на завершальному етапі війни;
– *визначити тенденції* розвитку національної культури воєнної доби;
– *дати історичну оцінку* масштабам втрат українського народу від воєнних дій, злочинів комуністичного та нацистського тоталітарних режимів, виявляти розуміння глибини трагедії українців як бездержавної нації в той час;
– *охарактеризувати одну з історичних постатей часів війни*: Івана Багряного, Олени Вітер, Кузьми Дерев'янка, Олександра Довженка, Сидора Ковпака, Івана Кожедуба, Василя Порика, Олени Теліги, Ігоря Сікорського, Амета-Хана Султана;
– *висловити аргументовані судження* щодо діяльності Степана Бандери, Тараса Бульби (Боровця), Андрія Мельника, Кирила Осьмака, Романа Шухевича в українському визвольному русі періоду Другої світової війни.

німецькою окупацією.
Остарбайтери.
Військовополонені.
Концтабори. Масове знищення мирного населення. Голокост. Трагедія Бабиного Яру. Праведники народів світу в Україні. Олена Вітер. Українська повстанська армія. Роман Шухевич. Українсько-польське протистояння.
Українська головна визвольна рада.
Радянський партизанський рух. Сидір Ковпак.
Бойові дії 1942–1943 рр. Бої на Лівобережжі влітку–восени 1943 р. Чорносвитники. Битва за Дніпро. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України.
Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни.
Культура в роки війни. Освіта і наука. Література. Образотворче мистецтво. Музика та кіно.

Орієнтовні теми для практичних занять:

- “Волею Українського народу...” (дослідження документів та матеріалів усної історії про війну).
- Війна в пам’ятниках рідного краю (краєзнавча експедиція).

Орієнтовні теми для навчальних проектів:

- Друга світова – найкривавіший збройний конфлікт в історії людства.
- Участь українців у визволенні країн Європи.
- Воєнне повсякдення: люди і долі.
- Війна в об’єктиві камери.

Міжпредметні зв’язки: 10 клас. Українська література. Розділ: Воєнне лихоліття. Тема: Олександр Довженко “Щоденник” (періоду війни). (Учень/учениця розглядає “Щоденник” як джерело вивчення біографії митця в контексті його доби; особливості авторського бачення й оцінки історії України й українського народу, розкриття національних і загальнолюдських проблем; розуміє особливості світовідчуття українців, національного характеру, народної моралі та етики; усвідомлення важливості культурної самоідентифікації особистості; розуміння взаємозв’язку конкретного із загальним).

Узагальнення**Тематичний контроль****ПОВТОРЕННЯ.**

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять</i>: воєнний злочин, злочин проти людства, права людини, інформаційне (постіндустріальне) суспільство, науково-технічна революція, глобалізація, глобальні проблеми людства; – <i>приреченість і безперспективність</i> намірів установити світове панування; – <i>особливості дослідження</i> джерел залежно від способу виникнення та передачі інформації; – <i>постання</i> інформаційного суспільства, глобалізацію та загострення глобальних проблем людства як ключові <i>тенденції світової історії</i>; – <i>основні етапи</i> розвитку українського суспільства від другої половини ХХ століття до сьогодення; – <i>фактори</i>, які вплинули на перехід від одного етапу до іншого, та як це відбилося на повсякденні і свідомості людей. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>застосувати знання про періодизацію</i> світової історії та історії України як інструмент для розуміння особливостей суспільного розвитку в цей період; – <i>співставити й узагальнити</i> інформацію кількох карт, що відображають різні періоди історії сучасного українського суспільства; – <i>визначити</i> політичні й суспільні зміни, до яких спонукала Друга світова війна. 	<p>Уроки Другої світової війни. Післявоєнна карта світу. Друга світова війна в історичній пам’яті.</p> <p>Загальні тенденції світової історії. Періодизація історії України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Особливості курсу історії України 1945–2017 рр. Завдання і структура курсу.</p>
Орієнтовна тема навчального проекту:	

– Друга світова війна в історичній пам’яті українців та інших європейців: спільне і відмінне.

Узагальнення

Розділ 7. УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none">– <i>зміст понять</i>: відбудова, репатріанти, спецпоселення, космополітизм, лисенківщина, ждановщина, депортація, обмін населенням, операція “Вісла”, операція “Захід”;– <i>вплив</i> статусу УРСР як однієї із країн-засновниць ООН на її подальшу долю;– <i>провідні рушії</i> відбудови промисловості та сільського господарства;– <i>причини, мотиви та наслідки</i> ідеологічних кампаній та “чисток” активної інтелігенції радянською владою; їх вплив на культурно-освітній розвиток в УРСР;– <i>основні методи</i> радянзації західних областей УРСР;– <i>депортаційні процеси</i> повоєнних років як військово-політичні акції комуністичної влади та злочин проти українців;– <i>причини та форми</i> тривалого опору Української повстанської армії радянській владі на західноукраїнських землях;– <i>протириччя</i> соціально-економічного, культурного, релігійного та повсякденного життя українців повоєнного часу. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none">– <i>встановити послідовність і синхронність</i> подій, що відображають формування територіальних меж УРСР, масові депортації та обміни населенням, посилення радянзації та репресії у західних областях, український визвольний рух у 1944–1950-х рр., процеси відбудови господарства і культурне життя республіки, ідеологічні кампанії й чистки післявоєнного періоду;– <i>визначити причини та наслідки</i> депортацій українців із західних областей УРСР та південно-східних областей Польщі; масового голоду 1946–1947 рр.;– за допомогою карти <i>показати зміни</i> в адміністративно-територіальному поділі УРСР;– <i>висловити аргументовані судження</i> щодо трансформації методів укріплення тоталітарного режиму;– <i>виявити особливості</i> діяльності українського визвольного руху в 1945–1950-х рр.;– <i>представити власну оцінку</i> ролі УГКЦ на західноукраїнських землях і наслідків її примусової самоліквідації в СРСР;– <i>визначити тенденції й суперечності</i> розвитку освіти,	<p>Посилення радянзації та репресії у західних областях УРСР. Український визвольний рух у 1944–1950-х рр. Василь Кук.</p> <p>Велика блокада. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944–1946 рр.). Операції “Вісла” і “Захід”. Ліквідація УГКЦ у 1946–1949 рр.</p> <p>Україна – співзасновниця ООН. Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Обмін територіями 1951 р. Участь УРСР в міжнародних організаціях. Внутрішньополітична й економічна ситуація УРСР. Масовий голод 1946–1947 рр. Ідеологічні кампанії. “Чистки” творчої інтелігенції.</p> <p>Культура в перші повоєнні роки. Відбудова системи освіти. Наука. Література. Володимир Сосюра. Максим Рильський. Образотворче мистецтво. Музика та кінематограф. Повсякденне життя в перші повоєнні роки.</p>

<p>науки, літератури; – <i>охарактеризувати</i> науковий/творчий доробок Катерини Білокур, Олександра Богомольця, Сергія Лебедева, Андрія Малишка, Олександра Палладіна, Максима Рильського, Володимира Сосюри, Павла Тичини, Володимира Філатова, Юрія Яновського; <i>діяльність</i> Олеса Гончара, Василя Кука, Йосипа Сліпого.</p>	
<p>Орієнтовні теми для практичних занять: – Людський вимір війни: демографічні зміни в УРСР. – “Війна пішла, а горе залишилось...”: повсякденне життя повоєнних років. – Вирвані з коренем. Депортації українців у 1944–1951 рр.: причини, етапи, наслідки (дослідження тематичних документів).</p> <p>Орієнтовні теми для навчальних проєктів: – Україна для ООН. ООН для України. – Студії боротьби за незалежність: від УНР до УПА (продовження кейсу “Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?”).</p>	
<p>Міжпредметні зв’язки: 10 клас. Географія. Тема: Політична картина світу (Учень/учениця пояснює відмінність між поняттями “країна”, “держава”, “залежна територія”; основні вектори зовнішньої політики України).</p>	
<p>Узагальнення</p>	
<p>Тематичний контроль</p>	

Розділ 8. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати: – <i>зміст понять</i>: десталінізація, культ особи, відлига, лібералізація, реабілітація, шістдесятники, атеїзм, раднаргоспи, децентралізація управління, зросійщення, абстракціонізм; – <i>причини та наслідки</i> приєднання Кримської області до УРСР; – <i>основні тенденції та протиріччя</i> реформування промисловості і сільського господарства; – <i>особливості функціонування</i> репресивної машини часів сталінізму, її жертви та зміни у становищі бранців концтаборів із настанням відлиги; – <i>суть хрущовських надпрограм</i>; – <i>природу зародження і форми проявів</i> дисидентського руху в Україні; – <i>зв’язок</i> між розвитком культури, освіти, науки і внутрішньополітичними процесами в державі.</p> <p>Уміти: – <i>встановити послідовність</i> подій, пов’язаних з десталінізацією і лібералізацією суспільного життя, соціальною переорієнтацією та модернізацією економіки, формуванням феномену шістдесятництва і розгортанням дисидентського руху, культурним життям республіки у цей період;</p>	<p>Внутрішньополітична ситуація в УРСР у першій половині 1950-х рр. Стан промисловості і сільського господарства. Військово-промисловий комплекс. Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах. ХХ з’їзд КПРС. Десталінізація і лібералізація суспільного життя. Реабілітація жертв сталінських репресій. Адміністративно-територіальні зміни. Вхідження Кримської області до складу УРСР. Зміни в управлінні господарством. Раднаргоспи. Соціальні наслідки економічної політики другої половини 1950-х – першої половини 1960-х рр.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – <i>синхронізувати</i> події історії України та всесвітньої історії, що відображають модернізаційні процеси в економіці; – <i>використовувати карту</i> як джерело інформації про адміністративно-територіальний устрій УРСР, його зміни; – <i>визначити причини та наслідки</i> посилення зросійщення українського суспільства; – <i>оцінити темпи</i> впровадження науково-технічної революції в господарське життя; – <i>обстоювати власні судження</i> щодо тенденцій розвитку культури у період відлиги та зародження дисидентського руху й шістдесятництва; – <i>охарактеризувати</i> громадську/ наукову/ мистецьку діяльність Віктора Глушкова, Алли Горської, Івана Драча, Ліни Костенко, Сергія Корольова, Левка Лук'яненка, Сергія Параджанова, Івана Світличного, Василя Стуса, Леся Танюка. 	<p>Зародження дисидентського руху в Україні та його течії. Левко Лук'яненко. Антирадянські виступи 1960-х рр. Науково-технічна революція: внесок українців. Сергій Корольов. Реформи освіти та процеси зросійщення. Антирадянська кампанія. Відлига в мистецтві. Ліна Костенко. Іван Драч. Василь Стус. Розвиток спорту.</p>
<p>Орієнтовна тема для практичного заняття:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вхідження Кримської області до складу УРСР: міфи та реальність (дослідження документів). <p>Орієнтовні теми для навчальних проєктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – “В безсмерті холодно. І холодно в житті. О Боже мій! Де дітися поету?!” Творчість шістдесятників як закономірна реакція на виклики часу. – Ті, хто відкрили шлях у космос (внесок українців в освоєння космічного простору). <p>Орієнтовна тема для написання есе:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Відлига: зміни в суспільно-політичних настроях населення України. 	
<p>Міжпредметні зв'язки: 11 клас. Українська література. Тема: Українська література другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Поети шістдесятники. (Учень/учениця розуміє явище “шістдесятництва” і причини пробудження національної свідомості в суспільстві, шістдесятництво як явище соціальне й культурологічне, його зв'язок із дисидентським рухом); — 11 клас. Українська література. Тема: Олесь Гончар “Собор”. (Учень/учениця розуміє роль духовного начала і краси в житті людини, осуд бездуховності, історичної пам'яті народу, добра і зла в житті, проблему національного нігілізму, моральної нищості); — 11 клас. Українська література. Тема: Василь Симоненко. Громадянська лірика. (Учень/учениця дискутує про патріотичні, громадянські мотиви, морально-етичні проблеми, розуміє проблему почуття людської гідності, мотиви самоствердження людини в складному сучасному світі, її самодостатність, високохудожнє відтворення громадянського вибору поета).</p>	
<p>Узагальнення</p>	
<p>Тематичний контроль</p>	

Розділ 9. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять:</i> застій, дефіцит, розвинений соціалізм, партійна номенклатура, системна криза, Українська гельсінська група, самвидав, правозахисний рух, 	<p>Економічна ситуація в УРСР. Продовольчі програми. Ідеологічні орієнтири</p>

командно-адміністративне управління;
– *взаємозалежність* суспільно-політичного та економічного життя в добу застою;
– *суть* спроб реформувати командну економіку в другій половині 1960-х рр.;

– *причини* активізації дисидентського руху в другій половині 1960-х – на початку 1970-х рр. і репресій щодо учасників УГГ, застосування заходів примусового лікування, висунення звинувачень у кримінальних злочинах;
– *особливості* основних течій дисидентського руху (національної, правозахисної, релігійної);
– *протиріччя* розвитку культури, освіти, науки в період застою.

Уміти:

– *встановити хронологічну послідовність і синхронність* подій, що відображають кризові явища доби застою, розгортання діяльності різних течій дисидентського руху в УРСР, культурне життя в УРСР та участь української діаспори у процесах національного відродження;
– *використовувати карту як джерело інформації* про політичне, соціально-економічне життя УРСР у цей період;
– *визначити причинно-наслідкові зв'язки* політико-ідеологічної кризи радянського ладу в УРСР;
– *порівнювати, аналізувати, робити аргументовані висновки* щодо економічного розвитку УРСР у другій половині 1950-х – 1960-х рр. і в 1970-ті – на початку 1980-х рр.;

– *оперувати ключовими поняттями* теми для характеристики соціальної сфери;
– *оцінити методи і засоби реалізації* учасниками УГГ мети і завдань правозахисного руху, їхні здобутки у сфері захисту прав людини в СРСР;
– *виявити суперечливі процеси* в розвитку освіти, науки, літератури;
– *охарактеризувати* кримськотатарський національний рух, політичну діяльність Петра Шелеста і Володимира Щербицького, правозахисну – учасників УГГ;
– *висловити аргументовані судження* щодо громадської/ наукової/ творчої діяльності Миколи Амосова, Олега Антонова, Михайла Брайчевського, Петра Григоренка, Мустафи Джемілева, Івана Дзюби, Роберта Конквеста, Платона Майбороди, Володимира Маняка, Джеймса Мейса, Івана Миколайчука, Євгенії Мирошніченко, Сергія Параджанова, Марії Приймаченко, Омеляна Пріцака, Миколи Руденка, Євгена Сверстюка, Василя Симоненка, Анатолія Солов'яненка, В'ячеслава

партійно-радянського керівництва. Конституція УРСР 1978 р. Зміни в соціальній та національній структурі населення.
Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби.
Іван Дзюба: “Інтернаціоналізм чи русифікація”. Михайло Брайчевський: “Приєднання чи возз'єднання”.
Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ). Самвидав. “Український вісник”. “Смолосокип”. В'ячеслав Чорновіл.
Відродження пам'яті про Голодомор. Українська діаспора та її внесок у відродження України.
Кримськотатарський національний рух. Мустафа Джемілев.
Розвиток освіти та науки. Формування опозиційних течій у культурі. Українське мистецтво. Досягнення українських спортсменів. Молодіжний неформальний рух в Україні.

Чорновола, Романа Шпорлюка, Тетяни Яблонської, Петра Яцика.	
<p>Орієнтовні теми для практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Конституції УРСР: “сталінська” і “розвинутого соціалізму” (порівняння Основних законів 1937 і 1978 рр.). – Український самвидав: теми, ідеї, автори. – Повсякденне життя в місті та на селі (на прикладі кількох українських населених пунктів 1970–1980-х рр.). <p>Орієнтовні теми для навчальних проєктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 49 сміливців проти режиму (дослідження діяльності УГГ). – Студії боротьби за незалежність: від зброї до слова (продовження кейсу “Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?”). – Права людини в СРСР: декларації та реальність. 	
<p>Міжпредметні зв’язки: 10 клас. Географія. Тема: Населення світу. (Учень/учениця пояснює значення понять “демографічна політика”, “демографічний вибух”, “урбанізація”, “субурбанізація”, “міграція”, “мегалополіс”); — 11 клас. Екологія. Тема 2. Природа і людина: системний підхід. (Учень/учениця розуміє місце природи у житті суспільства; досліджує особливості основних етапів взаємодії суспільства і природи; аналізує наслідки змін і перетворень природних процесів і компонентів природи антропогенною діяльністю).</p>	
Узагальнення	
Тематичний контроль	

Розділ 10. ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять</i>: системна криза, перебудова, гласність, плюралізм, інфляція, андеграунд, неформальні організації, путч, національно-демократичний рух, суверенітет, Революція на граніті; – <i>передумови, протиріччя та наслідки</i> політики перебудови і гласності в УРСР; – <i>тенденції</i> соціально-економічного і політичного життя та зовнішньополітичні обставини, що сприяли розгортанню національно-демократичного руху, падінню авторитету КПУ і формуванню багатопартійності; – <i>значення</i> прийняття Декларації про державний суверенітет України й Акта проголошення незалежності України; – <i>Референдум 1 грудня</i> як акт підтримки абсолютною більшістю населення України проголошення державної незалежності. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>встановити хронологічність і синхронність</i> подій перебудови; – <i>використовувати історичну карту</i> для інтерпретації, реконструкції та пояснення подій цього періоду; – <i>виявити послідовність і суперечливість</i> змін у 	<p>Початок перебудови в СРСР. Чорнобильська катастрофа. Стан економіки. Шахтарські страйки. Поглиблення диспропорцій рівня життя населення.</p> <p>Гласність і політичний плюралізм на українських теренах. Активізація національно-демократичного руху.</p> <p>Зміни в політичному керівництві УРСР.</p> <p>Формування багатопартійної системи.</p> <p>Культурно-мистецьке життя як вираз суспільних настроїв. Фестиваль “Червона рута”. Релігійне відродження.</p> <p>Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад</p>

<p>політичному житті України;</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>висловити аргументовані судження</i> щодо спроби державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р., його наслідків в Україні; ролі й місця України в загальносоюзних суспільно-політичних процесах у першій половині 1991 р.; – <i>пояснити причини</i> Революції на граніті та її значення у відновленні Україною незалежності; – <i>скласти характеристики</i> історичних діячів періоду боротьби за відновлення державної незалежності України: Леоніда Кравчука, В'ячеслава Чорновола. 	<p>1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті.</p> <p>Створення Автономної Республіки Крим. Меджліс кримськотатарського народу. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р.</p> <p>Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук.</p> <p>Розпад СРСР. Міжнародне визнання України.</p>
---	---

Орієнтовні теми для практичних занять:

- “За живе...” Непоправні наслідки Чорнобильської трагедії.
- Злочини комуністичного режиму. Уроки для України сьогодні.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів:

- Сто років боротьби за незалежність: 1917–2017.
- Український андеграунд: кіно, музика і театр кінця ХХ ст.

Міжпредметні зв'язки: 11 клас. Екологія. Тема: Проблема забруднення природного середовища та стійкості геосистем до антропогенних навантажень. (Учень/учениця знає джерела, види забруднень навколишнього середовища, їх негативний вплив на живі організми та здоров'я людей).

Узагальнення

Тематичний контроль

Розділ 11. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>зміст понять:</i> державотворення, купоно-карбованець, тіньова економіка, інвестиції, дефолт, корупція, багатовекторність зовнішньої політики, євроінтеграція, приватизація, без'ядерний статус, меморандум, мажоритарна виборча система, конституційний договір, депопуляція, прожитковий мінімум, відплив умів, Помаранчева революція; – <i>основні державотворчі процеси та зміни</i> в політичному, соціально-економічному устрої України в 1990-х і першій половині 2000-х рр.; – <i>історичну вагу та значення</i> прийняття Конституції України, запровадження національної валюти, проголошення курсу на євроатлантичну інтеграцію; 	<p>Державотворчі процеси в умовах незалежності України. Повернення кримських татар на історичну батьківщину. Питання адміністративно-політичного статусу Криму.</p> <p>Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності в незалежній Україні.</p> <p>Конституція України 1996</p>

<p>– основні ідеї та положення Конституції України; – причини нової хвилі масової трудової еміграції; – природу походження, рушійні сили та значення Помаранчевої революції.</p> <p>Уміти:</p> <p>– встановити хронологічну послідовність і синхронність подій, що відображають трансформаційні процеси і державотворення в Україні, синхронізувати їх з відповідними подіями регіональної історії, історії країн Центрально-Східної Європи; – використовувати історичну карту для інтерпретації та реконструкції подій; – визначити основні тенденції та протиріччя соціально-економічного розвитку України в 1991–1998, 1998–2004 роках; пошуків Україною зовнішньополітичних орієнтирів у перше десятиліття незалежності; – визначити причини і наслідки впливу азійської фінансової кризи та дефолту Росії 1998 р., світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. на розвиток України; – висловити аргументовані судження щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2004 рр.; впливу олігархічної системи в Україні; – охарактеризувати державно-політичну діяльність Леоніда Кучми і Віктора Ющенка.</p>	<p>р. Економіка України в 1991–1998 рр. Запровадження гривні. Демографічні процеси. Трудова еміграція. Економіка України в 1998–2004 рр. Олігархічна система. Початок інтеграції української економіки в європейський і світовий економічний простір. Політична розбудова суспільства. Леонід Кучма. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Конфронтація навколо острова Тузла. Помаранчева революція. Віктор Ющенко. Конституційна реформа 2004 р. Україна в системі міжнародних відносин.</p>
<p>Орієнтовні теми для практичних занять:</p>	
<p>– Державне будівництво в незалежній Україні: особливості, здобутки, проблеми. – Інтеграція України в європейський та світовий економічний простір: виклики і відповіді. – Основний закон України: умови створення й аналіз основних положень.</p>	
<p>Орієнтовна тема для навчального проекту:</p>	
<p>– Студії боротьби за незалежність: від культурної до політичної розбудови (завершення кейсу “Як трансформувався український визвольний рух у XXI столітті”, презентація).</p>	
<p>Орієнтовна тема для написання есе:</p>	
<p>– Помаранчева революція: національний і людський виміри.</p>	
<p>Міжпредметні зв’язки: 11 клас. Екологія. Розділ: Провідні екологічні проблеми. Тема: Проблема забруднення природного середовища та стійкості геосистем до антропогенних навантажень. (Учень/учениця знає джерела, види забруднень навколишнього середовища, їх негативний вплив на живі організми та здоров’я людей; розуміє взаємопов’язаність таких категорій, як “забруднення середовища” і “стійкість геосистем”, пояснює залежність стійкості геосистем від біорізноманіття, біомаси і біопродуктивності).</p>	
<p style="text-align: center;">Узагальнення</p>	
<p style="text-align: center;">Тематичний контроль</p>	
<p style="text-align: center;">Розділ 12. ТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНИ.</p>	
<p style="text-align: center;">У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:</p>	<p style="text-align: center;">Зміст навчально-пізнавальної діяльності</p>

Знати:

- *зміст понять*: конфронтація, економічна інтеграція, політична асоціація, Євромайдан, Революція Гідності, Небесна Сотня, нормандська четвірка, Мінські угоди, люстрація, тимчасово неконтрольована територія, антитерористична операція (АТО), гібридна війна, волонтерський рух, безвізовий режим;
- *домінуючі тенденції* державотворчого процесу в Україні часів незалежності;
- *особливості* соціально-економічного розвитку України в останнє десятиліття;
- *природу походження, рушійні сили та значення* Євромайдану і Революції Гідності;
- *причини та наслідки* агресії Російської Федерації проти України;
- *зовнішню загрозу* щодо територіальної цілісності і недоторканності державних кордонів України як посягання на незалежність держави та безпеку її громадян;
- *територіальну цілісність* України і недоторканість державних кордонів як головні умови суверенності та незалежності;
- *чинники формування* громадянського суспільства в незалежній Україні;
- *важливість* для України політичної асоціації, економічної інтеграції та впровадження безвізового режиму з Європейським Союзом.

Уміти:

- *встановити хронологію подій* незалежної України, які мали вплив на формування національної свідомості;
- *використовувати карту як джерело інформації* про основні політичні й соціально-економічні події в незалежній Україні;
- *визначити історико-географічні умови* розвитку свого населеного пункту і залежність від них дій та поглядів його мешканців;
- *визначити основні тенденції та протиріччя* соціально-економічного розвитку України в 2005–2008, 2008–2014, після 2014р.;
- *охарактеризувати* перебіг державотворчих процесів в Україні впродовж останнього десятиліття;
- *обґрунтувати* на основі аналізу документів визнання Російської Федерації державою-агресором щодо України;
- *проаналізувати* Звернення до ООН, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором, затверджене

Соціально-економічний розвиток і суспільно-політичне життя України в 2005–2013 рр. Віктор Янукович.

Загострення відносин із Російською Федерацією.

Революція Гідності. Небесна Сотня. Окупація та анексія Криму Російською Федерацією.

Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна.

Олександр Турчинов. Петро Порошенко.

Гібридна війна. Бойові дії на сході України.

Антитерористична операція в Донецькій і Луганській областях. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух.

Реакція світової спільноти на агресію Російської Федерації проти України. Спроби мирного врегулювання.

Соціально-економічний розвиток України після 2014 р.

Євроінтеграційний поступ України: економічні та політичні аспекти. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Режим безвізового в'їзду в країну ЄС для громадян України.

Особливості культурного розвитку України останнього десятиліття.

Релігійне життя. Зміни в системі національної освіти. Основні тенденції розвитку науки. Розвиток спорту та здобутки

<p>Постановою Верховної Ради України від 27 січня 2015 р.;</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначити передумови, ознаки та наслідки агресії Росії проти України; – обстоювати власні судження щодо розвитку освіти, науки і культури в сучасній Україні; – спрогнозувати можливі шляхи розвитку України та зміни її геополітичного становища; – охарактеризувати діяльність сучасних українських політиків, науковців, митців, церковних діячів, спортсменів (Віктора Януковича, Петра Порошенка, Мирослава Поповича, Любомира Гузара, Богдана Ступки, Юрія Андруховича, Руслани Лижичко, Сусани Джамаладінової (Джамали), Святослава Вакарчука, Сергія Бубки, Віталія Кличка, Володимира Кличка, Андрія Шевченка та ін.). 	<p>українських спортсменів. Література та мистецтво. Міжнародні пісенні конкурси Євробачення в Україні. Українці у світі.</p>
<p>Орієнтовні теми для практичних занять:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Екологічні проблеми України. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. – Зовнішні та внутрішні загрози суверенітету України в умовах гібридної війни. <p>Орієнтовні теми для навчальних проєктів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – “У 1918-му Україна здобула незалежність, у 1991-му – відновила, сьогодні – захищає” (завершення проєкту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у ХХ–ХХІ ст., презентація проєкту). – Усна історія Майданів: від Революції на граніті до Революції Гідності (електронна Книга пам’яті). <p>Орієнтовні теми для написання есе:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Відверта розмова з воїнами АТО / однолітками – внутрішньо переміщеними особами. 	
<p>Міжпредметні зв’язки: 10 клас. Захист Вітчизни. Розділ: Збройні сили України на сучасному етапі. Тема: Військова присяга та військова символіка України. (Учень/учениця розуміє проблеми реформування та розвитку Збройних Сил України, оборонну політику держави та інші заходи у цій сфері); — 10 клас. Громадянська освіта. Розділ: Україна. Європа. Світ. Тема: Інтеграція й глобалізація. Міграційні процеси і Україна. Україна – член європейського та світового співтовариства. (Учень/учениця знає та розуміє причини та наслідки міграційних процесів в Україні та світі; усвідомлює взаємозалежність життя місцевої громади; України, Європи та світу; аналізує основні положення Угоди про асоціацію Україна – ЄС; дискутує щодо перспектив збереження та розширення ЄС, НАТО; пишається потенціалом України в Європі та світі); — 10 клас. Мистецтво. Розділ: Мистецтво європейського культурного регіону. Україна. (Учень/учениця знає та розуміє внесок українського мистецтва у скарбницю світової культурної спадщини; називає найхарактерніші здобутки – “візитівки” українського мистецтва у світі; видатних представників українського мистецтва (зокрема, української діаспори); наводить приклади визначних творів різних видів мистецтва, художніх явищ, створених у різні часи в українському мистецтві; усвідомлює необхідність збереження національної мистецької спадщини); — 10 клас. Географія. Тема: Країни Європи. (Учень/учениця аналізує особливості та проблеми країн ЄС, позитивні наслідки та ризики вступу України до ЄС; оцінює роль ЄС у світі); — 10 клас. Географія. Тема: Глобальні проблеми людства. (Учень/учениця характеризує поняття “глобальні проблеми людства”; аналізує сутність, причини виникнення,</p>	

особливості кожної з глобальних проблем, можливі шляхи їх розв'язування); — 11 клас. Українська література. Тема: Сучасна українська література. Історико-культурна картина літератури кінця XX – початку XXI століття. (Учень/учениця розуміє постмодернізм як один із основних напрямів сучасного мистецтва); — 11 клас. Географія. Розділ: Глобальні проблеми людства. Тема: Глобальні проблеми соціального характеру (Учень/учениця пояснює причинно-наслідкові зв'язки виникнення демографічних проблем, складає демографічні прогнози, називає хвороби цивілізації); — 11 клас. Економіка. Розділ: Національна економіка і роль уряду у її функціонуванні. Тема: Роль уряду у регулюванні національної економіки. (Учень/учениця розуміє об'єктивні причини урядового регулювання ринкової економіки, характеризує зв'язок ефективності та справедливості, пояснює невдачі (обмеження) ринку і уряду та роль уряду як власника, виробника і споживача з використанням схеми загального економічного кругообігу); — 11 клас. Англійська мова. Тема: Моє місце в світі. (Учень/учениця знає про зразки здорового способу життя в Україні та англомовних країнах, вміє презентувати Україну в міжнародному контексті); — 11 клас. Німецька мова. Тема: Україна у світі. (Учень/учениця оцінює внесок молоді у сучасне мистецтво України та німецькомовних країн; вміє презентувати Україну в міжнародному контексті); — 11 клас. Французька мова. Тема: Україна у світі. (Учень/учениця розуміє особливості суспільства і культури спільноти або спільнот країни, мова якої вивчається, у межах тематики ситуативного спілкування); — 11 клас. Іспанська мова. Тема: Україна у світі. (Учень/учениця розуміє особливості суспільства і культури спільноти або спільнот країни, мова якої вивчається, у межах тематики ситуативного спілкування).

Узагальнення

Тематичний контроль

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

з предмета «Історія України»

№ з/п	Тема навчальної програми	Кількість годин	
		Усього	З них на ПР
1.	Повторення. Вступ. Україна в роки Першої світової війни.	6	1
2.	Початок Української революції.	11	1
3.	Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності.	11	
4.	Встановлення й утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	10	1
5.	Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.	5	
6.	Україна в роки Другої світової війни.	14	
7.	Україна в перші повоєнні роки.	7	1
8.	Україна в умовах десталінізації.	9	
9.	Україна в період загострення кризи радянської системи.	10	
10.	Відновлення незалежності України.	11	1
11.	Становлення України як незалежної держави.	5	
12.	Творення нової України.	6	
	Всього з предмета:		105

1 курс – 38 годин

2 курс – 45 годин

3 курс – 22 години

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІСТОРІЇ

Під час оцінювання навчальних досягнень з історії враховується:

- рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- рівень оволодіння практичними вміннями та навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення учня щодо історичної події, явища, діяча.

Всі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень може назвати одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти.
	2	Учень називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так - ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії.
	3	Учень може двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; впізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту.
II. Середній	4	Учень може репродуктивно відтворити невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані у тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт.
	5	Учень з допомогою вчителя може відтворити основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій.
	6	Учень може самостійно відтворювати фактичний матеріал теми, давати стисло характеристику історичній постаті, встановлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації.
III. Достатній	7	Учень послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ та процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань.
	8	Учень володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.

	9	Учень вільно оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події у межах курсу, аналізує зміст історичної карти.
IV. Високий	10	Учень використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє і систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.
	11	Учень володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, аналізувати історичну інформацію, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.
	12	Учень у повному обсязі опанував програмовий матеріал, що дає йому змогу відповідно до вікових особливостей презентувати власну інтерпретацію історичних явищ.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

37	Історія України (підручник)	Смолій В.А., Степанков В.С.	7	Генеза	Наказ МОН від 25.03.2020
38	Історія України (підручник)	Дрібніш В.О., Щупак І.Я., Бурлака О.В., Піскарьова І.О.	7	УОВЦ «Оріон»	Наказ МОН від 25.03.2020
39	Історія України (підручник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	7	Ранок	Наказ МОН від 25.03.2020
40	Історія України (підручник)	Власов В.С., Панарін О.Є., Топольницька Ю.Б.	7	Літера ЛТД	Наказ МОН від 25.03.2020
41	Історія України (підручник)	Свідерський Ю.Ю., Романшин Н.Ю.	7	Грамота	Наказ МОН від 25.03.2020
42	Історія України (підручник)	За редакцією Пометун О.І., авт. Дудар О.В., Гук О.І.	7	Видавничий дім "Освіта"	Наказ МОН від 25.03.2020
43	Історія України (підручник)	Хлібовська Г. М., Наумчук О. В., Крижановська М. Є., Бурнейко І. О.	7	Астон	Наказ МОН від 25.03.2020
44	Історія України (підручник)	Щупак І.Я., Черкас Б.В., Бурлака О.В., Власова Н.С., Галушко К.Ю., Кронгауз В.О., Піскарьова І.О., Секірінський Д.О.	8	УОВЦ "Оріон"	Наказ МОН від 22.02.2021
45	Історія України (підручник)	Хлібовська Г.М., Наумчук О.В., Крижановська М.Є.	8	Астон	Наказ МОН від 22.02.2021
46	Історія України (підручник)	Мудрий М.М., Аркуша О.Г.	8	Генеза	Наказ МОН від 22.02.2021
47	Історія України (підручник)	За редакцією Пометун О.І., авт. Дудар О.В., Гук О.І.	8	Видавничий дім "Освіта"	Наказ МОН від 22.02.2021
48	Історія України (підручник)	Власов В.С., Панарін О.Є., Топольницька Ю.А.	8	Літера ЛТД	Наказ МОН від 22.02.2021
49	Історія України (підручник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	8	Ранок	Наказ МОН від 22.02.2021
50	Історія України (підручник для закладів загальної середньої освіти з поглибленим вивченням історії)	Мудрий М.М., Аркуша О.Г.	8	Генеза	Наказ МОН від 22.02.2021
51	Історія України (підручник для закладів загальної середньої освіти з поглибленим вивченням історії)	Власов В.С., Панарін О.Є., Топольницька Ю.А.	8	Літера ЛТД	Наказ МОН від 22.02.2021
52	Історія України (підручник для закладів загальної середньої освіти з поглибленим вивченням історії)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	8	Ранок	Наказ МОН від 22.02.2021
53	Історія України (підручник)	Турченко Ф.Г., Мороко В.М.	9	Генеза	Наказ МОН від 20.03.2017
54	Історія України (підручник)	Реєнт О.П., Малій О.В.	9	Генеза	Наказ МОН від 20.03.2017
55	Історія України (підручник)	Струкевич О.К.	9	Грамота	Наказ МОН від 20.03.2017
56	Історія України (підручник)	Пометун О.І., Гупан Н.М., Смагін І.І.	9	УОВЦ "Оріон"	Наказ МОН від 20.03.2017
57	Історія України (підручник)	Власов В.С.	9	Літера ЛТД	Наказ МОН від 20.03.2017
58	Історія України (підручник)	Бурнейко І.О., Хлібовська Г.М., Крижанівська Н.С., Наумчук О.В.	9	Астон	Наказ МОН від 20.03.2017
59	Історія України (підручник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	9	Ранок	Наказ МОН від 20.03.2017
60	Історія України (підручник)	Сорочинська Н. М., Гісем О. О.	9	Навчальна книга – Богдан	Наказ МОН від 20.03.2017
61	Історія України (підручник для загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням історії)	Гісем О. В., Мартинюк О. О.	9	Ранок	Наказ МОН від 20.03.2017
62	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Власов В.С., Кульчицький С.В.	10	Літера ЛТД	Наказ МОН від 31.05.2019
63	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Пометун О.І., Гупан Н.М.	10	УОВЦ "Оріон"	Наказ МОН від 31.05.2019
64	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Струкевич О.К.	10	Грамота	Наказ МОН від 31.05.2019
65	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	10	Ранок	Наказ МОН від 31.05.2019
65	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Гісем О.В., Мартинюк О.О.	10	Ранок	Наказ МОН від 31.05.2019
66	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Бурнейко І.О., Хлібовська Г.М., Крижанівська Н.С., Наумчук О.В.	10	Астон	Наказ МОН від 31.05.2019
67	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Сорочинська Н.М., Гісем О.О.	10	Навчальна книга – Богдан	Наказ МОН від 31.05.2019
68	Історія України (профільний рівень) (підручник)	Власов В.С., Кульчицький С.В.	10	Літера ЛТД	Наказ МОН від 31.05.2019
69	Історія: Україна і світ (інтегрований курс, рівень стандарту)	Мудрий М.М., Аркуша О.Г.	10	Генеза	Наказ МОН від 31.05.2019
70	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Сорочинська Н.М., Гісем О.О.	11	Навчальна книга-Богдан	Наказ МОН від 12.04.2019
71	Історія України (рівень стандарту) (підручник)	Власов В.С., Кульчицький С.В.	11	Літера ЛТД	Наказ МОН від 12.04.2019